

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 25.3.2008

Číslo: Ročník 18 (2008), Číslo 1

Sekce: Šumné knihovny

Název článku: V Kalíšku s Janem Nerudou a 5. C

Autor: Hana Myslivcová

Zdroj: <http://unas.svkhk.cz/clanek.asp?id=897>

V Kalíšku s Janem Nerudou a 5. C

Hana Myslivcová

Veřejná dětská knihovna Kalíšek se nachází v Základní škole Josefa Gočára. Patří mezi pobočky Knihovny města Hradce Králové. Děti mohou navštěvovat knihovnu v době výpůjční nebo s učiteli při pořadech, které doplňují hodiny literatury, českého jazyka, dějepisu či občanské nauky. Umístění knihovny ve škole je pro projektovou práci optimální. Ztráta času je minimální, děti jsou bezprostředně v kontaktu s knihovnicí i prostorem knihovny a potřebná domluva s učiteli je rychlá a konkrétní.

Z dosavadní praxe knihovnice v dětském oddělení mohu říci, že práce s textem při setkávání s dětmi na různých pořadech (pověsti, pohádky, bajky, profily spisovatelů...) byla prezentována pouze jeho přečtením a následnými otázkami pro děti. Je to obvyklá praxe knihovníků ovlivněná samozřejmě časem, připraveností dětí, knihovníka, ale i pozicí, jakou knihovna zastává. Projektová práce vyžaduje kvalitní text, připraveného knihovníka, zvědavé žáky, vstřícného učitele a vhodnou formu přenosu. To vše bylo v dobré míře přítomno při všech šesti setkáních s dětmi, takže vzájemná komunikace byla podnětná a živá. Literární projekt a jeho realizace je podstatně ovlivněn také umístěním knihovny.

Projekt s Arabeskami Jana Nerudy vznikl spontánně. Nejprve jako výzva závěrečné práce na Pedagogické fakultě v oboru Jazyková a literární kultura v Hradci Králové (téma interpretace uměleckého textu). Poté jako perpetuum mobile čerpající svoji kladnou energii z Nerudova vypravěčského umění. Všudypřítomná empatie, proudící jako řeka někdy poklidně, jindy bouřlivě v jeho textech, navodila i odpovídající přístup k ukázkám, které jsem zvolila. Klíčová slova této práce byla: děti, knihovna, empatie, komunikace.

Pravidelná setkání dětí se stejným textem a opakovaným čtením ukázek umožní text přijmout s důvěrou a prožít ho. Pak nastává možnost pochopení a hodnocení textu. Empatií vplouváme do různých zákoutí a hledáme, jak přistupovat k hlavní postavě a zároveň také k sobě. Děti se v týmové práci a individuální činnosti učí toleranci a pohyblivosti v komunikaci. Projektová práce s literárním textem je o mnoha možnostech výběru. Čím nás text nejvíce oslovil? Jaké hodnoty můžeme prostřednictvím ukázek v dětech jako malý plamínek rozžít, posilovat či upevňovat?

U Jana Nerudy a arabesky Byl darebákem! byla volba jednoduchá. Empatie, soucítění a sebeúcta jsou pojmy, které byly, jsou a budou stále aktuální, pokud bude existovat člověk. A tak dobrodružné putování s arabeskou a 5. C naplnilo Kalíšek dobrým slovem, přívětivým porozuměním a poznáním, že (slovy Karla Čapka) "krásná literatura je vyjadřování starých věcí věčně novým způsobem".

Při přípravě projektu jsem postupovala v souladu s věkem a schopnostmi žáků páté třídy. V jednotlivých scénářích jsem zachovávala podobnou strukturu postupu: cíl práce,

motivace žáků, četba ukázek s komentářem knihovnice, činnosti dětí a závěrečné shrnutí. V úvodním scénáři, který nesl pracovní název 5. C se seznamuje s Františkem Horáčkem, bylo hlavním cílem seznámit se nejprve s hlavní postavou Františkem Horáčkem očima současného dítěte. Dalším důležitým momentem bylo naučit se soustředěně vnímat text, který byl dětem opakovaně čten. Součástí obou hlavních úkolů bylo také zapojení logického myšlení dětí při práci s ukázkou.

Projektu se zúčastnilo 28 dětí s paní učitelkou. Při prvním setkání děti pracovaly v pěti skupinách. Text arabesky jsem rozdělila na 8 samostatných částí. Každý textový úryvek ukrýval dramatickou situaci, kterou musel František Horáček nějakým způsobem vyřešit. Po opakované reprodukci části textu následovala vždy otázka pro děti.

Např.: Ukázka č.1:

"Horáčkoví rodiče hokynářili. Nedařilo se jim špatně, jakož se vůbec hokynářům dobře daří, mají li svůj krám, kde mnoho chudých bydlí."

"Jejich hoch František byl už skorem tři léta stár a nosil ještě ženské šatičky. Děti sousedů byly vesměs starší a málokdy se osmělil František, aby sobě s nimi pohrál. Jednou pokřikovaly děti za židem, František byl mezi nimi a nepokřikoval. Žid se rozběhl za dětmi, chytil Františka, jenž ani utíkat nechtěl, a vedl ho nadávaje k rodičům."

Otázky pro děti:

Jaký byl podle vás František? Odpovídejte přídavnými jmény podle toho, co podstatného jste se dozvěděly o chování Františka z ukázky.

Děti se musely ve skupině dohodnout a určený žák odpověď zapsal. Zaznamenané odpovědi byly na konci hodiny přečteny. Děti se mohly svobodně vyjádřit k názorům jiné skupiny. Na závěr jsem přečetla dobový komentář z arabesky, kdy se k dané situaci vyjadřovali malostranští sousedé či vypravěč.

V druhé části projektu vstupovaly děti samy do příběhu jako starší sourozenci Františka. Učily se tentokrát vcítit do hlavní postavy, motivů jednání a měly možnost Františka jakýmkoliv způsobem podpořit. Pracovaly písemně jen samy za sebe. Ukázky byly opět stejné, ale komunikace s příběhem Jana Nerudy jiná. Empatie a soucit dětí umožnily vnímat Františkovu rozporuplnou postavu v detailu i celku. Text, který byl opakovaně čten, nabýval na důvěrnosti a postava Františka putovala blíž k dětským srdcím.

Na třetí setkání s dětmi jsem připravila kruhové sezení na koberci. Tato část projektu měla název Učíme se z chyb Františka Horáčka a byla zaměřena na poznávání a podporu pozitivních vlastností, sebeúcty, ale i schopnosti tolerovat jedinečnost či individualitu druhého. V této části jsem uplatnila mnoho variabilních her z kurzu literární dramatiky.

Názvy posledních dvou částí František Horáček historický i současný očima 5. C a Vzpomínky Jana Nerudy a 5. C vypovídají o dalších možnostech interpretace uměleckého textu, ale i o cestě k jeho hlubšímu pochopení.

Po skončení tohoto literárního projektu mohu říci, že i myšlenkově náročný, časově vzdálený a jazykově neobvyklý text jsou děti schopny adekvátně vnímat, pokud je interpretační část citlivě propojena s částí didaktickou. Děti pracovaly s textem Jana Nerudy se zaujetím i radostí. Věřím, že tato neobvyklá cesta od textu k autorovi jim nejen odhalila inspirující prostor historie člověka i jazyka, ale přinesla i dětem mnoho nového v poznání sebe samých. Na otázku, s čím se knihovnické či knihovnické ve škole setkává u dětí nejraději, odpoví většinou jednoznačně - se zájmem. Je-li tomu tak i u literárního textu z

roku 1863, je radost (v tomto případě knihovnice) dvojnásobná.

© 2000-2004 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz
· knihovna@svkhk.cz · studovna@svkhk.cz · <http://www.svkhk.cz>